

Hemşirelik Eğitiminde Sosyalizasyon Süreci ve Profesyonel Kimlik Gelişimi

Yrd. Doç. Dr. Hatice ÖNER ALTIOK

*Adnan Menderes Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi
Rub Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı
boner@adu.edu.tr*

Özet

Hemşirelik eğitimi sonunda, öğrencilerin mesleğe yönelik bilgi beceri, tutum ve değerleri içselleştirmeleri beklenmektedir. Bu beklentilerin öğrenci tarafından başarılması yani mesleğe ilişkin profesyonel bir kimliğin gelişimi oldukça zordur. Eğitsel süreç doğrultusunda, bireylerin sosyalleşerek kendi profesyonel kimlik tanımlarını yapabilir duruma gelmeleri aynı zamanda mesleğin profesyonelleşme sürecine de katkı verecektir. Hemşirelik eğitimi sırasında öğrencilerin sosyalizasyonları, profesyonel sosyalizasyon kavramı ile irdelenirken bu kavramların profesyonel kimlik gelişimindeki öneminin mesleği yerine getiren profesyoneller kadar eğitime yeni başlayan öğrenciler tarafından da doğru anlaşılmasına gereksinim vardır. Bu yazıda, sosyalizasyon süreci literatür temelinde incelenmiş ve profesyonel sosyalizasyon sürecinin profesyonel kimlik gelişimindeki önemi vurgulanmış, eğitim sürecinde bu kavramların nasıl ele alınması gerektiğine ilişkin bazı önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Sosyalizasyon, Profesyonel Sosyalizasyon, Hemşirelik Eğitimi, Profesyonel Kimlik.

Socialization Process and Development of Professional Identity in Nursing Education

Abstract

As a result of the nursing education process, students are expected to develop their professional knowledge and skills and to internalize the vocational attitude and values. Accomplishment of these expectations by students, that is, development of professional identity with regard to their vocation is rather difficult. In line with educational process, individuals' acquisition of capability to describe their professional identities through socialization would also make significant contribution to professionalization at this occupation. While socialization of nursing students is examined by the view of professional socialization concept, it is considered necessary that significance of acknowledgment of these concepts accurately in terms of development of professional identity for the practitioner professionals as well as students just joined in the relevant education process. In the present article, the socialization process was examined on the basis of the available literature and importance of professional socialization process was emphasized with respect to development of professional identity; and suggestions on how these concepts could be handled in the education process were drawn.

Keywords: Socialization, Professional Socialization, Nursing Education, Professional Identity

GİRİŞ

İngilizce bir terim olan *sosyalizasyonun* Türkçe terim karşılığı toplumsallaşmadır. Güncel Türkçe sözlüğe göre toplumsallaştırma (TDK, 2017) iken bir başka sözlüğe göre, toplumun mevcut değer ve normlarının bireylere öğretilmesi süreci olarak tanımlanmaktadır (Wikipedia, 2017). Sosyalizasyon kavramı, antropoloji sosyoloji ve sosyal psikolojinin çalışma alanlarında sıklıkla yer almaktadır (Hardy ve Conway, 1988). Bu üç disiplinin sosyalizasyon kavramına ilişkin olarak ortak sorusu, bireyin toplumun işlevsel bir üyesi olabilmesinde gerekli olan bilgi, beceri ve motivasyonun ne olduğu yönündedir (Hardy ve Conway, 1988). Bir başka ifadeyle sosyalizasyon, toplumdaki bireylerin, psikolojik ve sosyal gelişim sürecidir (Leddy ve Pepper, 1998). Bu süreçte bireyler, yaşadığı toplum değerlerini ve rollerini öğrenirler. Bu öğrenme süreci ile birey toplumun içinde ve toplumun değerlerine paralel bir kimlik oluşturma yönünde arayış içindedir (Dinmohammadi, Peyrovi ve Mehrdad, 2013; Moloney ve Mauksch, 1986). Bu bağlamda sosyalizasyon süreci, içselleştirmenin bir sonucu olarak ortaya çıkan belirli mesleki kişilik gelişimi üzerinde de önemli etkilere sahip olan ve yaşam boyu devam eden bir süreçtir (Dinmohammadi vd., 2013; Mackintosh, 2006). Bireyleri pek çok yönüyle etkileyen sosyalizasyon süreci, hemşirelik mesleğini öğrenme sürecinde olan öğrencilerin bir hemşire de olması gereken davranış kalıplarını içselleştirmesi adına da vazgeçilmez bir konumdadır.

Sosyalizasyon çok farklı yollarla oluşur. Bunlar, modelleme, rutinler, ritüeller ve bireyin sosyalizasyon sürecine katılan sosyalizasyon ajanlarıyla kurduğu etkileşimler sayesinde ortaya çıkar (Maccoby, 2007). Sosyalizasyon, ilk olarak ailede başlar ve farklı yaşam alanlarında değişerek devam eder. Bununla birlikte sosyalizasyonun kalıcılığında çocukluk dönemindeki yaşantıların daha etkili olduğu kabul edilmektedir (Dinmohammadi vd., 2013; Maccoby, 2007). Yaşam boyu devam eden bu süreçte, bireylerin toplumun bir üyesi olarak değerleri, kültürü, normları ve davranış kalıplarını öğrenmesinde sosyal öğrenmenin rolü çok fazladır (Messersmith, 2008). Sosyal öğrenme sonucunda bireyler olumlu davranışlar kadar, toplum tarafından istenmeyen bazı davranış kalıplarını da öğrenebilirler. Bunlar, kültürel yozlaşma, suç eğilimde, öfke ve dürtüsel davranışlarda artma gibi patolojik ve üst düzeyde olabileceği gibi değer yargılarının değişmesi, uygun olmayan rol modele özdeşim yapma ve alışagelmış geleneksel davranış kalıplarının sorgulanmadan kabul edilmesi ve sürdürülmesi şeklinde de görülebilir (Dubow, Huesmann ve Greenwood, 2007; Mackintosh, 2006).

Burada önemli olan bireyin sosyalizasyonunda istendik davranışların öğrenilmesi ve güçlendirilmesidir (Leddy ve Pepper, 1998). Bunun için eğitimin hedefleri doğrultusunda, bireyde oluşturulmak istenen bazı davranışların planlı bir eğitim süreci ile kazandırılması ve olası olumsuz öğrenmelerin de sınırlandırılması gerekmektedir (Senemoğlu, 2001). Planlı bir eğitim süreci doğrultusunda bireylerin sosyalizasyonun sağlanması, profesyonel sosyalizasyon kavramını ön plana çıkarmaktadır. Sosyalizasyon ve profesyonel sosyalizasyon kavramları sıklıkla birbirinin yerine kullanılabilir (Dinmohammadi vd., 2013).

Profesyonel sosyalizasyon, bir mesleki alanda yeterliliğin kabul edilmesi ve sürekli olması için gerekli tutum ve davranışların öğrenilmesi olarak tanımlanmaktadır (Öhlen ve Segesten, 1998). Bir başka tanımda, profesyonel sosyalizasyonun, bireyin mesleğe yönelik kimlik hissini, bilgi, beceri ve tutumları kazanma süreci olduğu vurgulanmaktadır (Becker Hentz, 2005; Wynd, 2003). Bu süreç eğitime girişte başlamakla birlikte mezuniyet sonrasında da devam edebilmektedir (Wynd, 2003). Bununla birlikte, öğrenme süreçleri, öğrenciyi neyin motive ettiği, öğrenme içeriğinin ne olacağı, toplum ve meslek tarafından arzu edilen çıktılarının neler olduğu ve nelerin bireysel farklılıkları açıkladığı gibi sorulara verilecek cevapların arandığı bir kavramdır (Leddy ve Pepper, 1998). Profesyonel sosyalizasyon sürecinin en temel hedefi bireylerin profesyonel kimlik gelişimini sağlamasıdır (Fagermoen, 1997).

Profesyonel kimliğin varlığı, her meslekte olduğu gibi hemşirelik için de çok önemlidir (Sabancıoğulları ve Doğan, 2012). Bu kavramın farklı tanımları olmakla birlikte genellikle “meslekle bütünleşme” “hemşire olarak hissetme ve davranma” şeklinde vurgulandığı görülmektedir (Sabancıoğulları ve Doğan, 2012). Hemşirelikte profesyonel kimliğin tam olarak yaşanmadığı ve dolayısıyla klinik ortama yansıtılmadığına yönelik çalışmalara rastlanmıştır (Bisholt, 2011; Mayer-

Sommer ve Loeb, 1981). Gerek hemşirelerde gerek hemşirelik mesleğinin eğitim sürecinde olan öğrencilerin profesyonel sosyalizasyonu ve dolayısıyla profesyonel kimlik kazanımında sorunlar vardır (Eckhardt, 2002; Mackintosh, 2006). Bu sorunlar mesleğin profesyonel meslek grupları arasında yer alabilmesinde engel oluşturmakla birlikte öğrenci hemşirelerin profesyonel sosyalizasyonunu da olumsuz etkileyebilmektedir (Öner Altıok ve Üstün, 2013). Bu denli önemli olan, sosyalizasyon, profesyonel sosyalizasyon ve profesyonel kimlik kavramlarının daha anlaşılır olması önemlidir. Her bir kavram ilgili literatür temelinde açıklanmıştır

Profesyonel Sosyalizasyon Süreci ve Profesyonel Kimlik Gelişimi

Sosyalizasyon sosyal rolleri öğrenme sürecidir (Baretti, 2004). Profesyonel sosyalizasyon, ise, bireylerin herhangi bir mesleğe ilişkin bilgi beceri, tutumlar ve değerler ile kimlik duygusunun kazanılması süreci olarak tanımlanmaktadır (Hentz, 2005; Howkins ve Ewens, 1990; Mooney, 2007). Bu süreç, eğitim programını bitirip çalışma hayatına yeni başlayan bir meslek üyesinin kariyer yaşamı boyunca da devam etmektedir (Dinmohammadi vd., 2013; Lum, 1988; Willetts ve Clarke, 2014). Bireylerin profesyonel sosyalizasyon süreçleri ve profesyonel kimlik kazanımlarına ilişkin farklı tanım ve sınıflamalar mevcuttur. Bu tanım ve sınıflamalarda, öğrencilerin hangi dönemlerde neleri deneyimleyerek bir üst döneme geçtiği açıklanmaya çalışılmış ve eğiticilere yönelik bazı önerilerde bulunulmuştur. Yazıda, kavrama ilişkin olarak yapılmış belli başlı sınıflamalara yer verilmiştir.

Buna göre Merton (1957), profesyonel sosyalizasyon sürecinin eğitime girmeden önce başladığını belirtmiştir. O bu süreci "*beklentisel-tabmini sosyalizasyon*" olarak tanımlamıştır (Merton'dan aktaran Ousey, 2009). Bu aşamada çocuk oyunlardaki imge ve imajinasyonlar ile gelecekteki rollere yönelik denemeler yapar (Lum, 1988). Burada özellikle, sosyalizasyonun temel belirleyicileri olarak eğitim ve öğretime vurgu yapılmıştır (Lruie, 1981). Bir başka tanımda, Light (1979), profesyonel sosyalizasyon sürecinin etkileşimsel olmasına karşın kendi içinde belirsizlikleri barındırdığını ifade etmiştir. Ona göre toplum, mesleki eğitime devam eden birey üzerinde mesleki davranışlarının nasıl olacağına belirleyici ve yönlendirici olabilmektedir. Bu nedenle belirsizliklerin sınırlandırılması için eğiticilerin eğitim süreci içinde yapacakları gözlemler sonucunda elde edilen verilerin eleştirel bir bakış ile değerlendirilmesi gerektiği önerilmiştir (Light, 1979). Bu bağlamda yapılan çalışmalarda da öğrencinin profesyonel sosyalizasyon sürecinde eğiticinin sorumluluğunun oldukça fazla olduğu görülmektedir (Dinmohammadi vd., 2013; Mayer-Sommer ve Loeb, 1981).

Profesyonel sosyalizasyon sürecinde eğiticinin rolünü vurgulayan bir başka tanımda Shuval ve Adler (1980), profesyonel sosyalizasyonda modelleme sürecinin çok boyutlu olduğunu ve tek bir faktörün baskın olmadığını belirtmişlerdir. Burada, yalnızca modellerin niteliklerine veya durumun özelliğine değil, farklı norm ve değerlerin doğasına da bağlı olduğu vurgulanmıştır (Shuval ve Adler, 1980). Shuval (1980), sosyalizasyon sürecini, "*sosyalizasyon öncesi(pre socialization), resmi sosyalizasyon (formal socialization) ve sosyalizasyon sonrası(post socialization)*" olmak üzere üç düzeyde incelemiştir (Shuval'dan aktaran Ousey, 2009). Bu üç düzeyde genel olarak öğrenci üzerinde, öncelikli olarak içinde yaşadığı toplum ve eğitim kurumlarının değer ve normları etkili olmaktadır. Dolayısıyla hemşirelik eğitimine başlamadan önce ön yargılar ve imajlar öğrencinin mesleğe ilişkin algısını ve devamında profesyonel kimlik kazanımını etkiler (Hoeve, Jansen ve Roodbol, 2013; Shuval ve Adler, 1980). Eğitimin sonlarına doğru, öğrenci başlangıçtaki imajlardan farklı olarak profesyonel bir davranışı öğrenmek için bir çaba içindedir. İşte bu aşamada rol modelin niteliği çok önemlidir (Du Toit Dlott, 1995; Zarhenas vd., 2014). Zarhenas ve arkadaşları (2014), özellikle eğitime yeni başlayan öğrenciler ile çalışan hemşirelerin klinik ortamda pozitif rol modele ihtiyaçları olduğunu ve bunun öğrencilerin içsel motivasyonunda ve profesyonel kimlik oluşumunda da etkili olduğunu vurgulamışlardır. Eğitim sürecinin sona ermesiyle öğrencilerin mesleğe yönelik geliştirdiği norm ve değerlerde büyük oranda farklılık ortaya çıkmaya başlar (Shuval ve Adler, 1980). Bu farklılık ve yeni oluşum, eğitsel süreçten sonraki mesleki deneyim aşamasında da devam etmektedir (Willetts ve Clarke, 2014).

Bir başka sınıflamaya göre Davis (1975), profesyonel sosyalizasyon sürecinin altı düzeyden oluştuğunu ve ilk acemilik dönemi ile başlayan bu sürecin en son değerler ve normların içselleştirildiği ve profesyonelliğin yaşandığı dönem ile sona erdiğini belirtmiştir (Davis'den aktaran

Ousey, 2009). Bu düzeyler; “İlk masumiyet, güvenin kurulması, gözlem ve modelleme, rol benzeşmesi, geçici ve kararlı içselleştirme” olarak tanımlanmıştır. Buna göre, öğrenciler hemşireliğe ilişkin var olan imajları ve algıları ile eğitim programına başlarlar (Ousey, 2009). Eğitimleri devam ederken öğrenci, hemşireliğe yönelik ilk imajlar ile eğitimin beklentileri arasında uyumsuzluk yaşar (Leddy ve Pepper, 1998). Bu yüzden bazen eğitimden ayrılma gibi sorunlar yaşanabilir. Bununla bağlantılı olarak yapılan bir çalışmada, eğitimin henüz başındaki öğrencilerde ilk yıl bir kafa karışıklığı yaşandığı ve mesleğe ilişkin herhangi bir amaç oluşturamadıkları ve bu yüzden eğitime devam etmek istemedikleri, uygulamalara zorla gittikleri belirtilmiştir (Zarhenas vd., 2014). Eğitimde kalan öğrenciler ilerleyen dönemde rol modelleri gözler ve bu süreçte daha çok kendisinden beklenen ne ise ona göre davranırlar. Eğitimin sonlarına doğru öğrenciler, eğitimcileri ve akranları ile daha olumlu ilişkiler içine girerler (Day, Field, Campbell ve Reutter, 2005). Rol özdeşimi belirgin olarak yaşanır. Sürecin sonunda artık öğrenci eğitim sürecini içselleştirmiş ve kendi profesyonel kimliğine yönelik bir algı oluşturmaya başlamıştır (Day vd., 2005).

Sosyalizasyon ve profesyonel sosyalizasyon sürecine yönelik önemli görüşleri olan bir başka araştırmacı Cohen (1981)'dir. Bu modelde, öğrencinin profesyonel rolü her bir düzeyde nasıl yaşadığı ve neler hissettiği açıklanmıştır (Beckher Hentz, 2005). Buna göre, profesyonel sosyalizasyondaki düzeyler; “tek taraflı bağımlılık, negatif/bağımsız, karşılıklı bağımlılık ve birbirine bağımlılık” olarak tanımlanmıştır. Genel olarak öğrenci eğitime başladığı ilk zamanlarda dış kontrollerden etkilenir ve kavramları sorgulamadan kabul eder (Howkins ve Ewens,1999). Bir süre sonra öğrenci yavaş yavaş kavramları sorgulamaya başlar (Cohen, 1981). Bu sürecin devamında ise öğrencide bağımlılık ve empati gelişmeye başlar ve daha önceki bilgilerini yeni öğrendikleriyle birleştirebilir. Eğitsel sürecin sonunda öğrenci öğrendiği teori ve kavramların devamında daha bağımsız kararlar almaya başlar ve otonomi gelişir. Bu evrede birey, öğrencilik durumundan yetişmiş profesyonel durumuna geçmektedir. Tüm profesyoneller için bu evreye ulaşmak önemlidir (Howkins ve Ewens,1999).

Görüldüğü gibi farklı araştırmacılara göre açıklanan sosyalizasyon ve profesyonel sosyalizasyon kavramları bir süreç olarak, bireyin bilgi, beceri, tutum ve değerler olarak yaşadığı bir dizi değişimleri ifade etmektedir. Burada, bireyin ön öğrenmeleri ve yaşantılarının sosyalizasyon sürecini etkilemesi önemli bir konudur (Brennan ve McSherry, 2007). Ailenin tutumu ve değerleri, öğrencinin entelektüel düzeyi ve okula girişteki motivasyon düzeyi bu süreçte etkili olan faktörlerdendir (Du Toit Dlott, 1995). Yine eğitim süreci içinde öğrencinin yaşantıları, kurduğu ilişki ve etkileşimler profesyonel sosyalizasyon sürecinde etkili olabilir. Bu sürecin olumlu bir yapıda devam etmesi farkındalık, güçlenme, yeterlik duygusunda ve eleştirel düşünme becerisinde artışa neden olabilmektedir (Howkins ve Ewens, 1999; Öner Altıok ve Üstün, 2014).

Bu bağlamda, sosyalizasyon ve profesyonel sosyalizasyon süreci, hemşirelik öğrencisinin profesyonel kimlik gelişimi açısından çok önemli kavramlardır. Profesyonel sosyalizasyon süreci sonunda öğrencilerin profesyonel bir kimlik oluşturmaları beklenmektedir. Ancak yapılan çalışmalar eğitim sürecinin profesyonel kimlik kazanımında yetersiz kaldığı belirtilmektedir (Shahidi, Vahidi, Mahram, Areshtanab ve Zargh, 2014; Willetts ve Clarke, 2014). Yetersiz kalmasında profesyonel sosyalizasyon sürecindeki bazı olumsuz yaşantılar etkili olabilir. Bunlar, çalışma ortamında uygun olmayan rol modelin varlığı, negatif bir klinik atmosfer ve diğer sağlık profesyonelleri ile yaşanan çatışmaların varlığı ve eğitimcinin baskıcı ve sadece not odaklı bir anlayış içinde olması ve farklı ve standart olmayan uygulama alanları gibi sıralanabilir (Baretti, 2004; Öner Altıok ve Üstün, 2013). Tüm bu faktörler, öğrencide uygulamanın profesyonellik olarak değerlendirilememesine, geleneksel bakış açısı ile devam eden rutin uygulamaları benimsemesine ve geleneksel hemşirelik özelliklerine benzer bir davranış sergilemelerine neden olabilmektedir (Howkins ve Ewens, 1999). Çünkü birey, içinde bulunduğu eğitim kurumunun kültürünü içselleştirmektedir (Clouder, 2003). Bireydeki bu olumsuz etkilenmelerin en aza indirilmesi için eğitim sürecinde bazı düzenlemelere gidilmesi gerekmektedir. Ancak bu şekilde benlik saygısı ve problem çözme gücü yüksek ve aynı zamanda değerleri olan bir profesyonel yetişebilir (Du Toit Dlott, 1995).

SONUÇ ve ÖNERİLER

Hemşirelik öğrencilerinin istendik düzeyde kimlik kazanmalarında önemli olan, bireylerin sosyalizasyonu devam ederken profesyonelliğin oluşturulmasıdır. Profesyonel kimlik gelişiminde temel olan, sosyal etkileşimler ve kendi yansımaları doğrultusunda ortaya çıkan bireyin kendilik algısıdır (Fagermoen, 1997). Benlik kavramı, bireysel performans ve devamında profesyonel rolün gelişiminde ve gelecekteki rol performansı üzerinde de etkilidir (Björkström, Athlin, Johansson, 2008). Bireyin sosyal yapı içinde oluşturduğu benlik kavramı hemşirelik eğitimi ile farklı bir boyut kazanır.

Eğitim, öğrencinin bütüncül bakım anlayışı içinde hemşireliğe yönelik bilgi, beceri ve profesyonel değerleri kazanmasında önemli bir süreçtir (Kelly ve Courts, 2007). Ancak bunun oluşması ve birey tarafından içselleştirilmesi kolay değildir. Konuyla ilgili yapılmış bir çalışmada, eğitimi devam hemşirelik öğrencilerinde ve çalışma yaşamının içine henüz giren yeni mezunlarda profesyonel davranışlar ve değerlere duyarlılığın yeterli olmadığı vurgulanmıştır (Leduc ve Kotzer, 2009). Bir başka çalışmaya göre, yeni mezun hemşirelerin belli rutinler içinde sınırlı kaldıkları, eleştirel düşünme becerisi, atılganca davranış sergileme ve haklarını gözetme ve daha ileri düzeyde de hemşirelik uygulamalarında kanıt dayalı bütüncül bakım anlayışını geliştirmede yetersiz kaldıkları belirtilmiştir (Mooney, 2007). Bu kapsamda yapılan bir başka çalışmada, iş memnuniyeti ve profesyonel benlik kavramı düşük olan hemşirelerde meslekten ayrılma daha fazla görüldüğü ortaya çıkmıştır (Sabancıoğulları ve Doğan, 2015). Eğitimsel hazırlığın süresi, eğitim ile klinik arasındaki bağlantı ve sağlık bakım organizasyonlarının beklentileri ve hizmetleri bireyin benlik kavramı ile profesyonel kimlik gelişiminde önemlidir (Kelly ve Courts, 2007). Hemşirelik öğrencileri, eğitimsel ortamda bilgi, beceri ve tutumları öğrenirken eğitici, klinik uygulamadaki ekip çalışanları tarafından desteklenmeye ihtiyaç hissetmektedirler (Karagözoğlu, 2009). Öğrencinin özellikle rol model olarak gördüğü eğiticiler ve çalışan hemşireler tarafından desteklenmesi, onun profesyonel sosyalizasyon sürecindeki motivasyonunu artıracak, mesleğe yönelik daha olumlu bir bakış geliştirmesine yardımcı olacaktır. Bu bağlamda yapılan bir çalışmada, öğrencilere hemşire liderlerle yapılan söyleşi video kayıtlarının izletilmesi, onların liderlik becerilerinin güçlenmesinde etkili olduğu vurgulanmıştır (Sortedahl ve Imhoff, 2016).

Profesyonel kimlik gelişimine yönelik yukarıda açıklanan sosyalizasyon süreçlerinin eğitimciler tarafından bilinmesi ve her bir aşamadaki öğrenci özelliğine göre eğitsel planların yapılması öğrencinin mesleğe yönelik profesyonel kimlik gelişimini de kolaylaştıracaktır. Bireyin gelecekteki profesyonel kimliğine yönelik içselleştirilmesi gereken bilgi, değer ve tutumları üzerinde karışıklığa neden olabileceği için bu faktörlerin etkisinin kontrol edilmesi gerekir (Lacey, 1977).

Burada eğitsel planın içeriğinde özellikle, kendilik kavramını destekleyen kendi yönelimli karar verme becerisini geliştiren, eleştirel düşünmeyi güçlendiren, problem çözmeye yönelik bir eğitim içeriği ile işbirlikçi ve aktif öğrenmeyi destekleyen ve ayrıca bireyin kendi isteği doğrultusunda öğrenmeyi destek olacak bir eğitim ve öğretim müfredatının planlanması da önemlidir. Bu kapsamda yapılan bir çalışmada, eğitim sırasında verilen süreç odaklı grup süpervizyonunun, öğrencilerin, farkındalığını profesyonel ve iletişim becerilerini artırdığı ortaya çıkmıştır (Severinsson, Johansson ve Lindquist, 2014). Aynı çalışmada profesyonellik ve iletişim becerileri arasında güçlü bir ilişki olduğu saptanmıştır (Severinsson vd., 2014).

Tüm bu faktörleri tamamlayan bir başka unsur, öğrenme atmosferinin olumlu olmasıdır (Dinmohammadi vd., 2013; Kelly ve Courts, 2007). Bahsedilen bu olumlu atmosfer sadece okul ortamı için değil aynı zamanda klinik ortamı da kapsamalıdır. Klinik ortamda çalışan profesyonellerin destekleyici ve eğitici bir ortam yaratmaları öğrencinin profesyonel kimlik gelişiminde önemli katkılar sağlar (Dinmohammadi vd., 2013). Özellikle klinik eğitim sürecinin mentörlük programı kapsamında yürütülmesi, çalışma ortamındaki olumsuz faktörlerin kontrol altına alınabilmesinde önemli olduğu düşünülmektedir (Messersmith, 2008). Öğrenci gerek eğitimden gerek klinik çalışandan olumlu destek ve onaylanma arar. Pozitif geri bildirim, bireyin bir profesyonel olarak kendisinden beklenen profesyonel davranışların gelişmesinde olumlu katkılar sağlar (Clouder, 2003; Öner Altıok ve Üstün, 2013). Çevresinde olup bitenler ile kendi sürecinde

olanlara dair iç görüşü ve farkındalığı olan bireylerde bu süreç daha kolaylaştırıcı olabilir. İşte bu aşamada öğrencinin bireysel ve profesyonel gelişiminde kolaylaştırıcı bir unsur olarak eğiticinin rolü çok önemlidir. Öncelikle eğitici kendi sosyalizasyon sürecinin farkındalığı ile birlikte profesyonel kimliği ile rol model olma sorumluluğunu hissetmelidir (Dinmohammadi vd., 2013; Leddy ve Pepper, 1998).

Sonuç olarak, hemşirelik eğitimi devam ederken ya da profesyonel bir rol içindeyken sosyalizasyonda temel olan, bireyin içinde bulunduğu kurum kültürüne ve kendi profesyonel değerlerine uygun bir rol geliştirebilmesi ve rolden beklenen performansı en etkin şekilde hasta ya da sağlıklı bireye vereceği bakım ile ortaya koyabilmesi amaçlanmalıdır. Ancak bu hedefler doğrultusunda hemşirelik, profesyonel meslek grubu içinde yer alabilir ve gücünü ortaya koyabilir.

KAYNAKLAR

- Baretti, M. (2004). What do we know about the professional socialization of our students? *Journal of Social Work Education, 40*(2), Spring/Summer, 265-280.
- Becker Hentz, P.(2005). Education and socialization to the professional nursing role. In Kathleen Masters(Ed), *Role Development in Professional Nursing Practice* (ss.99-108). America: Jones and Bartlett Publishers.
- Bisholt, B.K.M.(2011). The Professional socialization of recently graduated nurses- experiences of introduction program. *Nurse Education Today,1*-4.
- Björkström, M.E., Athlin, E.E. & Johansson, I.S. (2008). Nurses' development of professional self from being a nursing student in a baccalaureate programme to an experienced nurse. *Journal of Clinical Nursing, 1380*-1391.
- Brennan, G. & McSherry, R. (2007). Exploring the transition and professional socialisation from health care assistant to student nurse. *Nurse Education in Practice, 7*, 206–214.
- Clouder, L. (2003). Becoming professional: Exploring the complexities of professional socialization in health and social care. *Learning in Health and Social Care, 2*(4), 213–222.
- Cohen, H.A. (1981). *The Nurse's Quest for Professional Identity*. Addison-Wesley, Menlo Park, California.
- Cohen-Scale, V. (2003). The influence of family, social, and work socialization on the construction of the professional identity of young adults. *Journal of Career Development, 29*(4), 238-249.
- Day, R.E., Field, P.A., Campbell, I.E. & Reutter, L. (2005). Students' evolving beliefs about nursing: from entry to graduation in a four-year baccalaureate programme. *Nurse Education Today, 25*, 636–643.
- Dinmohammadi, M., Peyrovi, H. & Mehrdad, N. (2013). Concept analysis of professional socialization in nursing. *Nursing Forum, 48*(1), January-March, 27-34.
- Dubow, E.F., Huesmann, L.R. & Greenwood, D. (2007). Media and youth socialization. In J.E.Grusec & P.D.Hastings (Eds.), *Handbook of Socialization Theory and Research* (ss. 404-417). Newyork: Guildford press.
- Du Toit Dltt, D.T. (1995). A sociological analysis of the extent and influence of professional socialization on the development of a nursing students at two universities in Brisbana, Australia. *Journal of Advanced Nursing, 21*, 164-171.
- Eckhardt, J.A.(2002). Effects of program design on the professional socialization of RN-BSN students. *Journal of Professional Nursing,18*(3), May-June, 157-164.
- Fagermoen, M.S. (1997). Professional identity: Values embedded in meaningful nursing practice. *Journal of Advanced Nursing, 25*, 434-441.

- Hardy, M.E. & Conway M.E. (1988). *Role Theory Perspective For Health Professionals*. Prentic Hall. Second Edition, ABD, 73-80.
- Hentz, P.B.(2005). Education and socialization to professional nursing. In Kathleen Masters(Ed.), *Role Development in Professional Nursing Practice* (ss.99-108). Canada: Jones and Bartlett Publishers.
- Hoeve, Y., Jansen, G. & Roodbol, P.(2013). The nursing profession: public image, self-concept and professional identity. A discussion paper. *Journal of Advanced Nursing*, 295-307
- Howkins, E.J. & Ewens, A. (1990). How students experience professional socialisation. *International Journal of Nursing Studies*, 35, 41-49.
- Karagözoğlu, Ş. (2009). Nursing students' level of autonomy: A study from turkey. *Nurse Education Today*, 29, 176–187.
- Kelly, S. & Courts, N. (2007). The professional self-concept of new graduate nurses. *Nurse Education in Practice*, 7, 332–337.
- Lacey, C. (1977). *The Socialization of Teachers*. London: Methuen and Co Ltd.
<https://books.google.com.tr/books?hl>
- Leddy, S. & Pepper J.M. (1998). *The Professional Nurse, Conceptual Bases of Professional Nursing*. Lippincott Fourth Edition, 4-5.
- Leduc, K. & Kotzer A.M.(2009). Bridging the gap: A comparison of the professional nursing values of students, new graduate, and seasoned professionals. *Nursing Education Perspectives*, 30(5), Semtember/October, 279-283.
- Light, D.(1979). Uncertainty and control in professional training. *Journal of Health and Social Behavior*, 20(4), 310-322.
- Lum, J.L.J. (1988). Reference groups and professional socialization. In M.E. Hardy & M.E. Conway(Eds.), *Role Theory Perspective for Health Professionals* (Second Edition). (ss.257-272). America: Hall.
- Lurie, E. E. (1981). Nurse Practitioners: Issues in professional socialization. *Journal of Health and Social Behavior*, 22, March, 31-48.
- Maccoby, E. (2007). Historical overview of socialization research and theory. In J.E. Grusec & P.D. Hastings (Eds.), *Handbook of Socialization Theory and Research* (ss.13-37). Newyork: Guildford press.
- Mackintosh, C.(2006). Caring: The socialisation of pre-registration student nurses:A longitudinal qualitative descriptive study. *International Journal of Nursing Studies*, 43, 953–962.
- Mayer-Sommer, A.P. & Loeb, S.E.(1981). Fostering more successful professional socialization among accounting students. *The Accounting Review*, 56(1), 125-136.
- Messersmith, A.S.(2008). *Becoming a Nurse: The Role of Communication in Professional Socialization*. UMI. Dissertation Publishing. United State.1-15.
- Moloney, M.M. & Mauksch, I.G. (1986). *Professionalization of Nursing Current Issues and Trends*. J.B. Lippincott Company. New York, 7-49.
- Mooney, M. (2007). Professional socialization: The key to survival as a newly qualified nurse. *International Journal of Nursing Practice*, 13, 75-80.
- Ousey, K. (2009). Socialization of student nurses – the role of the mentor. *Learning in Health and Social Care*, 8(3), 175–184.
- Öhlen, J. & Segesten, K. (1998). The professional identity of the nurse: Concept analysis and development. *Journal of Advanced Nursing*, 28(4), 720-727.

- Öner Altıok, H. ve Üstün, B.(2013). Hemşirelik öğrencilerinin stres kaynakları. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri Dergisi*, 13(2), Bahar, 747-766.
- Öner Altıok, H. ve Üstün, B. (2014). Meaning of professionalism in nursing students. *American International Journal of Social Science*, 3(6), November, 48-60.
- Sabancıoğulları, S. ve Doğan, S. (2012). Profesyonel kimlik gelişimi ve hemşirelik. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*, 15(4), 275-282.
- Sabancıoğulları, S. ve Doğan, S. (2015). Relationship between job satisfaction, Professional identity and intention to leave the profession among nurses in Turkey. *Journal of Nursing Management*, 23, 1076-1085.
- Senemoğlu, N.(2001). *Gelişim Öğrenme ve Öğretim Kuramdan Uygulamaya*. (Üçüncü Baskı). Gazi Kitabevi. Ankara. 7-9.
- Severinsson, E., Johansson, I. & Lindquist, I.(2014). Effects of process-oriented group supervision- acomparison of three groups of student nurses. *Journal of Nursing Management*, 22, 443-451.
- Shahidi, L.H., Vahidi, M., Mahram, B., Areshtanab, H.N. & Zargh, N.(2014). Professional identity development in nursing students: Eisner's evaluation model. *Research and Development in Medical Education*, 3(1), 37-43.
- Shuval, J. T. & Adler, I. (1980). The role of models in professional socialization. *Social Science & Medicine. Part A: Medical Psychology & Medical Sociology* 14(1), 1-88.
- Sortedahl, C.K. & Imhoff, H.(2016). Perspectives from the field:Bringing nurse leaders into the classroom. *Nursing Education Perspectives*, 34(2), 113-114.
- Türk Dil Kurumu (T.D.K). (2017). <https://www.tdk.gov.tr> Erişim tarihi: 20.02.2017.
- Willets, G. & Clarke, D. (2014). Constructing nurses' professional identity through social identity theory. *International Journal of Nursing Practice*, 20, 164-169
- Wikipedia, (2017). <https://tr.wikipedia.org/wiki/Toplumsalla%C5%9Fma> Erişim tarihi: 20.02.2017
- Wynd, C. A. (2003).Current factors contributing to professionalism in nursing. *Journal of Professional Nursing*, 19(5), September–October, 251-261.
- Zarhenas, L., Sharif, F., Molozem, Z., Khayyer, M., Zare, N. & Ebadi, A.(2014). Professional socialization in nursing students: A qualitative content analysis. *Iranian Journal of Nursing and Midwifery Research*, 19(4), July-Agust, 432-438.